

Potenciál výtvarné činnosti pro wellbeing dětí mladšího školního věku

Marko Tokar

Podpora wellbeingu dětí se stává jednou z významných priorit osobnostního rozvoje dítěte na všech stupních škol, důraz na jeho rozvoj u žáků klade i revize rámcových vzdělávacích programů. Přesto se zatím v praxi nelze setkat s řádnou metodickou oporou, jak v podstatě s žáky pracovat. Využít je možné nově připravené metodiky 4R, která je ale velmi obecná a učitelé si její praktický dosah zatím ve vlastní praxi neumí moc představit.

Proto je nutné práce, které se na podporu wellbeingu zaměřují, vnímat jako velmi přínosné, ukazující praktické možnosti rozvíjení pohody žáků z pozice učitele, výchovného poradce či školního psychologa. Autor předkládané práce využívá své vlastní praxe k podpoře wellbeingu žáků, s nimiž pracuje, sleduje nejen odborné téma, ale i přínos pro děti, kterým se dlouhodobě věnuje, tedy díky zpracování tématu je viditelný i praktický přínos pro účastníky projektu.

Autor přistupuje k tématu inovativně, jako student psychologie bakalářského studia si uvědomuje význam tělesné a duševní pohody pro život a výkon žáka ve škole, zároveň využívá svého zájmu o využívání výtvarných technik při práci s klientem (zatím ne cíleně na terapeutické úrovni, ale v mezích běžných edukačních postupů).

V rámci vlastního působení ve škole připravil autor výtvarný program arteterapeutického charakteru pro rozvoj osobní pohody žáků a pilotně jej v průběhu dlouhodobé spolupráce se skupinou ověřil.

Těžiště práce tví v dlouhodobé a individuální práci s respondenty, sestavení programu sestávajícího z pásma výtvarných aktivit s arteterapeutickým přesahem, v pravidelných setkáních v připraveném programu, pravidelné evaluaci, pečlivém sběru dat za pomoci polostrukturovaných rozhovorů a jejich následné kvalitativní analýze.

Výtvarný program autor sestavil z aktivit zaměřených na sebepoznání jak z hlediska jednotlivce, tak i skupiny (což v podstatě odpovídá i doporučením v již zmíněné metodice 4R a dalším odborným názorům – např. Švamberk Šauerová, Krejčí, Hošek a další).

Dílčím cílem bylo sledování, jak se změnilo subjektivní vnímání pohody zúčastněných dětí po absolvování programu.

Autor ke zpracování přistoupil velmi pečlivě. Teoretické zázemí práce obsahuje zprvu vymezení dětského věku, včetně citlivě a smysluplně vybraných vývojových teorií, které vhodně propojuje s celkovým zaměřením práce. Dále je rozpracována problematika dětské výtvarné činnosti z hlediska rozvoje kognitivních, senzomotorických a komunikačních funkcí a jejího terapeutického a diagnostického významu. Neméně důležitá je analýza vývoje výtvarné činnosti dětí. Další kapitoly teoretické části se zaměřují na vymezení arteterapie (teoretická východiska, základní pojmy, metody, organizace), a vymezení problematiky

wellbeingu, včetně wellbeingu dětí. Obě kapitoly jsou zpracovány pečlivě, s využitím adekvátních zdrojů, a i když bývá zpracování teoretických východisek u těchto témat obtížné, daří se autorovi držet logickou linku, popisovat základní pojmy, které jsou pro uchopení tématu podstatné. Ocenila bych ráda propojení tématu wellbeing s výtvarnou činností, i zde autor prokazuje adekvátní zpracování teoretických východisek, stále se snaží držet základní linii textu a ukazovat vzájemné souvislosti tak, jak je zamýšlen i hlavní cíl práce.

V praktické části autor prezentuje výsledky pilotního programu využití výtvarných aktivit arteterapeutického charakteru u dětí mladšího školního věku, a to formou skupinové zájmové aktivity. Cílem aplikace programu je sledování změn v subjektivním vnímání wellbeingu nebo některých z jeho komponent.

Z metodologického hlediska je nutné konstatovat, že program byl připravený pro větší počet dětí, v praxi se však programu účastnilo dětí méně, což ale autor korektně uvádí (a zmiňuje to i jako limity práce). Pro sběr dat volí polostrukturované rozhovory a zúčastněné pozorování (v tomto směru bych ocenila vhodnou volbu typu pozorování, neboť zapojením do aktivit skupiny je naplněna základní charakteristika tohoto typu pozorování – viz Reichel, 2009).

Jednotlivé etapy programu a společné interakce jsou přehledně zpracovány, umožňují rychlou orientaci v textu. Ke zpracování dat jsou použity volně dostupné programy, které zvyšují komfort při zpracování dat kvalitativního výzkumu, vše autor pečlivě popisuje. Velké úsilí věnoval autor metodě otevřeného kódování, postup precizně popisuje, včetně ukázky grafického zpracování.

Ze získaných výstupů následně vytváří strukturovaný systém, v němž porovnává výstupy ve vybraných klíčových oblastech ze vstupního rozhovoru, během programu a v závěrečném rozhovoru.

V závěru praktické části jsou uvedeny výstupy z rozhovorů se všemi účastnicemi programu, na konci každého rozhovoru je základní shrnutí výstupu s ohledem na stanovený cíl a výzkumnou otázku.

Diskuse je zpracována opět velmi pečlivě, jsou zde shrnuty základní výstupy práce a jsou komparovány s výstupy jiných odborných sdělení, opomenuty nejsou ani limity práce, které jsou zpracovány korektně a sebekriticky, včetně návrhů jiného způsobu uchopení tématu.

Celá práce působí konzistentně, strukturovaně, považuji za důležité poukázat na dlouhodobou intenzivní a samostatnou aktivitu autora při práci se skupinou, byť byla málo početná.

Práce plně vyhovuje požadavkům kladeným na bakalářské práce, plně doporučuji k obhajobě.